

VERSLAG van de vergadering van de Statencommissie Milieu en Mobiliteit van 10 mei 2023

Voorzitter:

De heer E. Virginia

Aanwezige woordvoerders:

De heer H. van Essen (gedeputeerde), de heer R. van Muilekom (gedeputeerde), de heer A.J. Schaddelee (gedeputeerde), de heer S. Berlijn (JA21), mevrouw G. Bikker (CDA), de heer G. Borger (D66), de heer D. Bosch (PVV), de heer J. Breur (SP), mevrouw M. van den Broek (BBB), de heer S. Bruin (JA21), de heer M. Fiscalini (JA21), mevrouw N. Flink (PvdA), de heer M. Harinck (D66), de heer B. den Hartog (FvD), mevrouw M. Hoek (50Plus), de heer R. Hossain (VVD), de heer A. de Jong (Volt), de heer E. Kamp (D66), de heer J.H. van der Linden (SGP), de heer L. van Lunteren (Volt), mevrouw O. de Man (VvV), mevrouw J. Matser (GroenLinks), de heer D. Oude Wesselink (GroenLinks), de heer R. van Reenen (50Plus), mevrouw H. Rikkoert (ChristenUnie), A. Travaille (PvdD), mevrouw L. Veen (D66), de heer K. van Vuuren (BBB), P. de Weerd (PvdD), de heer H. Wolting (ChristenUnie)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Drs. R. Poort (griffier), R.S. van Paridon (commissiesecretaris), J. Slingerland (Notuleerservice Nederland)

1. Opening en algemeen

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur en heet de aanwezigen welkom in deze eerste vergadering van de commissie Milieu en Mobiliteit in de nieuwe Statenperiode, waarvan hij de voorzitter zal zijn.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter meldt dat het door GroenLinks opgewaardeerde agenda 14 komt te vervallen. Dit is per abuis als bespreekpunt opgevoerd.

De voorzitter meldt dat vier sprekers bij het agendapunt 11 zullen spreken over zorgen over Windenergie Overberg. De andere twee sprekers hebben hun inspraak na 15 uur in aanwezigheid van gedeputeerde Schaddelee bij agendapunt 15.

Met in achtneming van het vorenstaande wordt de agenda vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter meldt dat, zoals aangekondigd, deze commissie in het vervolg zal vergaderen in de Statenzaal. De huidige zaal is te klein voor 15 fracties, maar omdat de Statenzaal niet beschikbaar is, is de commissie vandaag aangewezen op de commissiekamer.

De spreektijd voor elke fractie is 9 minuten en deze tijd wordt streng gehanteerd.

Gedeputeerde Schaddelee is aanwezig vanaf 15 uur. Rondvragen en onderwerpen betreffende zijn portefeuille komen na die tijd aan de orde.

Gedeputeerde Van Essen deelt mede dat het ontwerp van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het plan MER Windenergie provincie Utrecht ter inzage heeft gelegen. Hierop zijn 620 zienswijzen ingediend. Deze worden gedeeld met PS, samen met de Nota van beantwoording. De bespreking van punt 11 op de agenda van vandaag betreft de procesgang. De inhoudelijke bespreking van dit onderwerp komt na verwerking van de zienswijzen aan de orde.

Mevrouw Bikker vraagt of de zienswijze en beantwoording ter bespreking terugkomen in de commissie.

Gedeputeerde Van Essen bevestigt dit. Mogelijk volgen er consequenties naar aanleiding van de zienswijzen en ook de inspraak van vandaag. De inhoudelijke bespreking komt daarom later aan de orde.

De heer Fiscalini vraagt waarom de agendering van vandaag niet ook in juni wordt gepland, samen met de inhoudelijke bespreking.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat deze afweging aan de fracties is die het onderwerp hebben opgevaardigd ter bespreking. Vandaag kunnen vragen over het proces worden gesteld. De inhoud komt later aan de orde.

Gedeputeerde Schaddelee deelt mee dat voor de zomer nog een Statenbrief OV komt. Vooruitlopend hierop meldt hij dat in het nationaal OV-beraad (NOVB) is gesproken over het OV na corona. In dit NOVB hebben zitting alle vervoerregio's, de twaalf provincies, de twee stedelijke vervoersregio's en vertegenwoordigers van OV-bedrijven. Na corona is er sprake van veel minder reizigers. Het OV is tijdelijk gestut vanuit het Rijk en dat gebeurt nu nog door de provincie voor twee jaar. De provincie heeft hiervoor nog 50 tot 60 miljoen euro apart gezet, andere provincie eigen afwegingen. Er is veel gelobbyd bij het Rijk om te komen tot een gezamenlijk toekomstplan voor het OV. In februari en april is een landelijke urgentieconferentie gehouden. Helaas is de uitkomst teleurstellend, want het Rijk ziet geen rol in het regionaal OV. De neergang van het OV gaat door. Nu beraden de provincies zich over hoe hiermee om te gaan voor de periode na 2024. Voor de zomer stuurt hij hierover een SB. Mogelijk. Hij vraagt om partijgenoten in de eigen landelijke fracties te wijzen op de urgente situatie voor de regionale bereikbaarheid.

4. Ingekomen stukken

De lijst met ingekomen stukken wordt voor kennisgeving aangenomen.

5. Verslag Statencommissie M&M 22 februari 2023

De voorzitter deelt mede dat er geen opmerkingen zijn binnengekomen.

Het verslag van 22 februari 2023 wordt conform vastgesteld.

6. Termijnagenda M&M en lijst moties

De voorzitter heeft voorafgaand aan de vergadering geen opmerkingen ontvangen.

De termijnagenda M&M en lijst moties is aldus vastgesteld.

7. Rondvraag

Rondvraag over de vierde aanvliegroute, ingediend door GroenLinks

De heer Oude Wesselink heeft een conceptmotie voorbereid en met enkele fracties reeds gedeeld. Via de griffie worden de overige fracties geïnformeerd en hij is benieuwd naar de reactie van GS.

Gedeputeerde Van Muilekom merkt op dat de aankondiging van de vierde fix nogal wat reacties heeft opgeroepen. In veel gemeenten zijn moties aangenomen met zorgen hierover en bij het ministerie van I&W is gevraagd wanneer meer duidelijkheid komt. Pas dit najaar wordt bekend waar naar verwachting het naderingspunt zal komen. Dan volgt een adviesvraag aan de provincie en gemeenten, waarna verdere uitwerking volgt. Nu is het idee dat ergens in het zuidoostelijke deel van de provincie een nieuwe naderingsroute zal komen, ergens bij de Grebbeberg bij Rhenen. Waar dat precies zal zijn, is onduidelijk. Hij is in overleg in de BRS, met de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland, Flevoland. Ook neemt hij deel aan de kerngroep Luchtvaart, waarin ook vertegenwoordigers van gemeenten, natuur- en milieufederatie en inwoners deelnemen. Dit is een klankbordgroep. Er is veel onrust. In de zienswijze van twee jaar geleden is als uitgangspunt bepaald dat hinder en overlast niet mogen toenemen in de provincie. Op vrijdagochtend 9 juni houdt de kerngroep Luchtvaart een bijeenkomst voor gemeenten in de foyer van de provincie Utrecht bijeenkomst met uitleg over het proces. Daarbij nodigt hij ook de woordvoerders luchtvaart en gezonde leefomgeving uitnodigen. Het betreft een complex onderwerp.

De voorzitter constateert dat de vraag hiermee voldoende is beantwoord.

Rondvraag over de N484 door de VVD en de SGP

De heer Hossain heeft vragen naar aanleiding van de N484, de bereikbaarheid van Vijfherenlanden, en het stikstofslot daarop. De vragen zijn gedeeld. Alle aanpassingen gaan niet door, behalve het onderhoud. Hij vraagt

of de uitspraak van de Raad van State ervoor zorgt dat de aanpassingen allemaal onmogelijk zijn. Hij vraagt waaraan voldaan moet worden om vrijstelling te krijgen en wat het betekent het onderhoud nu voor eventuele latere aanpassingen, ook in het licht van mogelijke extra kosten en uitstoot. Hij vraagt of GS het eens is dat aanpassingskosten opgenomen moeten worden in een meerjarentraject.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat ervoor is gekozen om onderhoud en verbetering los te koppelen. Onderhoud gaat door en verbetermaatregelen kunnen niet doorgaan vanwege de stikstofuitspraak. Zodra salderen mogelijk is en er ruimte is, kunnen verbetermaatregelen genomen worden. Voorwaarde is dat er voldoende saldo is, en dat dit beschikbaar is. Het onderhoud is niet strijdig met de verbeteringen, en alleen kasritme wijzigt. Het benodigde krediet blijft hiervoor beschikbaar in het jaarlijks geïndexeerde meerjarenprogramma.

Mevrouw Bikker heeft een vraag naar aanleiding van de eerder ingediende motie over veiligheid van middelbare scholieren bij het oversteken. Bij groot onderhoud zou dit aspect meegenomen worden. Nu wordt een scheiding aangebracht tussen onderhoud en verbetering. Is het mogelijk om veiligheidsmaatregelen wel mee te nemen bij het groot onderhoud?

Gedeputeerde Schaddelee wijst erop dat stikstof vooral te maken heeft met kwetsbaar natuurgebied. Daarbij heeft de rechter gezegd dat het alleen mogelijk is om groot onderhoud te doen. Dit geldt ook voor veiligheidsmaatregelen.

Mevrouw Bikker roept op om daar creatief naar te kijken.

Gedeputeerde Schaddelee vindt het goed om ernaar te kijken. Helaas zijn functieveranderingen niet mogelijk.

De heer Wolting adviseert om de flitspaal op die plek te laten staan. Dat werkt goed en is nog veiliger dan een rotonde.

Gedeputeerde Schaddelee geeft aan dat hij de flitspaal wil behouden, maar dat de oversteek voor fietsers veiliger moet worden. Daar is een rotonde voor nodig. De flitspaal is niet aan de provincie, maar aan het OM.

Rondvraag over de bereikbaarheidsagenda Foodvalley door de SP

De heer Breur wijst erop dat de bereikbaarheidsagenda in gemeenteraden wordt vastgesteld. Gesproken wordt over de Onlijn tussen de gemeenten Veenendaal en Amersfoort. In gemeenteraad van Veenendaal is hierop ingespeeld. Omdat dit lang kan duren, is voorgesteld om intussen een VRT-verbinding in te stellen. Dit is goedkoper, realistischer en sneller te realiseren. Wethouder Strobosser heeft positief gereageerd. Hij vraagt of de gedeputeerde openstaat voor gesprek over een snelbus wanneer wethouder Strobosser aanklopt.

Gedeputeerde Schaddelee vindt het een slimme toezegging. Hij staat daar niet onwelwillend tegenover en staat open voor gesprek. Hij kent de discussie goed. Het is een goed idee, maar wel ingewikkeld. In verleden is er ook zoiets geweest. Hij wil wel meedenken en dan graag ook over de wat langere termijn.

TER BESPREKING

8. Inspraak

De inspraken vinden plaats voorafgaand aan bespreking van het betreffende onderwerp, zoals aangekondigd onder punt 2.

9. SB Controversiële onderwerpen

Het onderwerp is opgevalueerd door de SGP, betreffende de onderwerpen 27 en 28.

De heer Van der Linden meldt dat dit alleen punt 27 betreft. In september is gezegd dat er veel moest gebeuren aan kaderstelling en plannenmakerij. PS is aan zet voor het stellen van kaders. Hij begrijpt dat niet een tussenstuk niet besproken wordt, maar de visie en concrete kaders voor energie behoren besproken te worden.

Hij hoort graag waarom GS nieuw beleid beleidsarm noemt. Beperkte tijd is geen reden om een visie niet naar de Staten te komen.

Gedeputeerde Van Essen zegt dat het gaat over het meerjareninvesteringsprogramma Energie en Klimaat. Dit betreft vooral het elektriciteitsnet. Dit is nieuwe opdracht van het Rijk om daar langjarige programmering op te maken. De eerste versie, het tussenproduct, is eind maart al naar EZK gestuurd. Dit is niet als controversieel geduid om dat het een beleidsarm document betreft. Er is gekozen om nog geen energievisie op te stellen, mede omdat het ontbreekt aan tijd om hierover kaderstelling en een besluit van PS te vragen. Dit beleidsarme document moet al voor het zomerreces naar het ministerie. De uitgebreide versie, de visie op energiesysteem, over zowel elektriciteit als warmte en waterstof, moet nog ontwikkeld worden. Dit wordt onderdeel van de versie 2025. Hiermee voldoet de provincie Utrecht aan de verplichting van het Rijk.

De heer Van der Linden vraagt welke keuzes zijn gemaakt in dit stuk. Dit kan politiek gevoelig zijn.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat geen sprake is van nieuwe keuzes. Het betreft een inventarisatie bestaand beleid en keuzes en wat dat betekent voor het netbeheer.

De heer Van der Linden vraagt of keuzes voor grootschalige opwek zijn opgenomen.

Gedeputeerde Van Essen zegt dat dit vanzelfsprekend niet het geval is. Dat vergt nieuwe, kaderstellende keuzes.

10. SB Voorgang en verlengen herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht

Het onderwerp is opgevaardeerd door de PvdD.

De heer Travaille wijst erop dat in de statenbrief wordt gesproken over voortgang van maatregelen. We liggen op koers voor WHO, staat erin. Hij vindt de informatie erg hoog over. In een eerdere brief is gesproken over het aantal jaren dat mensen sterven. In de voortgang wil hij graag inzicht in de cijfers voor de provincie Utrecht wat betreft sterfte en luchtverontreiniging en in de gezondheidswinst ten opzichte van de doelstellingen.

Hij noemt drie punten: punt 1. betreft houtstook door burgers. In de uitvoeringsagenda wordt gesproken over voorlichting. Hij wijst op gemeenten die een vergoeding bieden voor het dichtzetten van schoorstenen. Hij vraagt naar de effectiviteit van deze maatregel en of de provincie dat ook zou kunnen promoten, eventueel met budget.

Interruptie: de heer Bosch verwacht dat alleen mensen die niet stoken, daaraan meewerken. Door hoge energieprijzen zijn mensen juist meer hout gaan stoken.

De heer Travaille weet dit niet. Mogelijk zijn mensen geïnteresseerd bij een verbouwing of de aankoop van een nieuw huis, mede vanwege de vergoeding. Om deze reden stelt hij zijn vraag naar de effectiviteit.

Interruptie: de heer Fiscalini vraagt of de heer Travaille voorstander is van het direct sluiten van biomassacentrales in de provincie Utrecht.

De heer Travaille bevestigt dit.

Zijn 2^e punt betreft de inventarisatie van emissies door bedrijven door de RUD en de provincie Utrecht. Hij vraagt of dit tot een andere aanpak leidt.

Punt 3. Hij vraagt waarom de provincie bij landbouw en veehouderij het initiatief aan de sector laat, terwijl juist veehouderij een grote bron van emissies en secundaire emissie is. Kan VTH hierop actie ondernemen?

Gedeputeerde Van Muilekom vindt goede luchtkwaliteit heel belangrijk. Het is zoeken naar de rol van de provincie. Lucht gaat snel over gemeente- en provinciegrenzen heen. De provincie is betrokken bij het landelijke schone-luchtakkoord. De eerste, technische vraag over percentages beantwoordt hij schriftelijk. Over houtstook wordt landelijk nagedacht over de aanpak. Door de hogere energielast is meer sprake van houtstook. Het effect en de overlast op de directe omgeving zijn groot. Het Rijk zoekt naar de wenselijke aanpak. Hij hoopt op duidelijk beleid voor de komende winter. Het beleid hierop ligt vooral bij gemeenten, bijvoorbeeld in omgevingsplannen die houtstook uitsluiten. Hij is nu niet zover dat een budget vanuit de provincie beschikbaar gesteld moet worden. De gemeente Utrecht heeft bijvoorbeeld een bijdrage voor beschikbaar stellen van oude kachels. En wordt een alert

uitgegeven bij weersomstandigheden die niet geschikt zijn om hout te stoken. Wel is er sprake van een handhavingsprobleem. Hij zegt toe terug te komen op dit punt na de nadere uitwerking bij het Rijk, indien dat leidt tot een rol voor de provincie en eventueel extra budget nodig is.

De laatste vraag over landbouw is een aandachtspunt. Er is nu veel ontwikkeling rond emissies in het kader van het schone-luchtakkoord. Dit akkoord is erg gericht op gezondheid van mensen. Maar vanuit de landbouw is veel effect op natuur. En de combinatie van fijnstof en stikstof geeft extra impact op de mens. De aanpak ligt nu vooral in dat spoor.

De heer Travaille is blij met toezegging om te kijken naar wat de gezondheidswinst is geweest ten opzichte van de maatregelen. Op basis daarvan is het voor PS te zien waarop bijschakelen nodig is. Hij vraagt nog naar de nadere acties naar aanleiding van de inventarisatie door de RUD.

Gedeputeerde Van Muilekom zegt dat er inzicht is in de uitstoot van bedrijven. Vaak is dit omschreven in de vergunning. Nu mensen worden mensen opgeleid om te leren aan welke knoppen je kunt draaien bij bedrijven, om voorbereid te zijn bij de update van vergunningen en dan goed voorbereid het gesprek te kunnen voeren. Als een bedrijf binnen de vergunning handelt, is dat wettelijk toegestaan.

De heer Van Vuuren vraagt aanvullend aan de gedeputeerde of hij het met BBB eens is dat de fijnstof uitstoot uit de landbouw vooral vanuit pluimveehouderij komt. Dit is binnen de provincie kleinschalig, en de sector heeft al veel stappen gezet. Hier valt weinig winst te behalen.

Punt van orde: mevrouw Veen wijst erop dat de vraag niet ligt de lijn van de opwaardering.

De voorzitter wijst op de relatie met de beantwoording door de gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Muilekom spreekt over het specifieke beleid van de provincie, vooral is gericht op de bronnen van uitstoot. Hij wil het beleid zodanig inzetten op bronnen dat dit tot verbetering leidt.

11. SB Voortgang Windenergie

De voorzitter heet de sprekers welkom en licht toe dat elke spreker vijf minuten gelegenheid krijgt voor zijn inspraak, waarna gelegenheid is tot het stellen van vragen. Tot slot krijgt elke spreker nog één minuut om afsluitende opmerkingen te delen.

Hij wijst erop dat de inspraak wat vroeg in het proces komt, omdat pas na beantwoording van de zienswijzen door het college de inhoudelijke bespreking van dit onderwerp aan de orde komt in de commissie.

Mevrouw Groothuis spreekt in namens Overbergs Belang. Zij heeft op 18 april alle fractievoorzitters per mail geïnformeerd over de zorgen van de inwoners van Overberg bij de plannen voor windenergie. De inwoners van Overberg zijn voor duurzame energie en maken gebruik van zonnepanelen. Maar grote windturbines nabij woningen, op een afstand van 300 meter, vinden ze absurd, zeker gezien turbines uitgeschakeld moeten worden wanneer een monteur binnen een afstand van 400 m komt.

In een artikel in de krant wordt gesproken over participatie, maar dat traject blijkt al afgerond. Er zijn inmiddels 5300 handtekeningen ingezameld tegen het voorstel voor windturbines in de directe omgeving. Bij een enquête onder de inwoners van Overberg blijkt 99,8% tegen windmolens in de directe leefomgeving. Er zijn alternatieven mogelijk en er is geen draagvlak voor deze plannen. Binnenkort wordt ook al 15 ha zonneweide gerealiseerd in de omgeving. Niet alles moet in dezelfde omgeving komen, ook andere gemeente moeten hun bijdrage leveren. Draagvlak zou meegenomen moeten worden als beslissende factor en dat is niet het geval, want draagvlak bestaat wettelijk niet.

Overberg is een windstil dorpje dat ligt achter Amerongse Berg. De energieopbrengst is nog geen 20% van wat op papier wordt geschetst. Dit is misleidend. De grootste zorg van de inwoners betreft de gezondheidsaspecten, vooral het laagfrequent geluid. Dat geeft juist 's nachts veel hinder en dit is niet isoleerbaar. Deskundigen hebben ernstige zorgen geuit op basis van wetenschappelijk bewijs. Het is zorgelijk dat de stukken blijkbaar zijn gebaseerd op onvoldoende onafhankelijke gegevens. In rapporten wordt eindeloos geschoven met parameters tot het gewenste resultaat eruit komt. Gezondheidseffecten zouden een belangrijke rol moeten spelen in de plannen, en niet alleen de financiële belangen van de initiatiefnemers. Ook worden tegenstrijdige rapporten van

de RIVM gebruikt. Ze citeert de woorden van hun advocaat Peter de Lange, die zegt het gaat in windindustrie om drie dingen, namelijk geld, geld en geld.

Overbergs belang heeft de gedeputeerde al twee keer uitgenodigd voor een gesprek en een bezoek, maar helaas wil hij niet komen. Ze nodigt de gedeputeerde en commissieleden uit voor een werkbezoek op locatie, en verzoekt de griffie om dit te verzorgen.

De heer Hazeleger spreekt namens inwoners van Overberg. Dit is een mooi, landelijk en actief lintdorp. Hij is er trots op. Mensen leven hier gemoedelijk samen, kennen elkaar en helpen elkaar als het nodig is. Het lijkt heel gemoedelijk, maar is grote onrust over wat komen gaat. Windmolens van 246 m hoog, dat is tweemaal de Domtoren, een Euromast met enorme wieken. Dit is ongekend en dat mag dus op 300 m afstand. Hij kan er met zijn verstand niet bij. Is dit omdat het nog wel erbij kan, naast de snelweg die er is, de twee spoorlijnen, de hoogspanningsmasten en de 15 ha zonnepark?

Hij vraagt wie zorgeloos zou blijven slapen als er een windpark zo dichtbij wordt gepland. Iedereen wil duurzame energie, maar het is raar om als dichtbevolkte provincie Utrecht zo obsessief te streven naar windenergie. Hij adviseert om de doelstelling vanuit een groter perspectief te bekijken en te realiseren, niet alleen binnen de provinciegrenzen. Dat past hier niet.

Bewoners worden niet echt betrokken bij de plannen, alleen geïnformeerd. Het participatieplan gaat alleen over betrekken van professionele stakeholders. En breed participeren kan eenvoudig, bijvoorbeeld via een participatie waardenevaluatie net als bij Lelylijn.

2030 lijkt een obsessief streefjaar. Maar als we nu wachten, keuzes maken en inzetten op bijvoorbeeld een kernreactor, dan ziet de wereld er anders uit en hebben we geen verknald landschap en geen grotere kloof tussen stad en platteland. Dan komt er ruimte voor woningbouw en natuur, dan komen we tot een echt duurzame, afgewogen keuze.

Je moet willen kijken naar de omgeving, luisteren naar inwoners.

De heer Braafhart woont naar tevredenheid in het buitengebied Overberg. Hij heeft een zoon met vorm van slechtiendheid en epilepsie. De epilepsie kan mogelijk door de windmolens worden getriggerd en dat zou ertoe kunnen leiden dat zij moeten verhuizen. Dat maakt het gezin en vooral zijn zoon verdrietig. Wat denkt u, zou ik mijn zoon kunnen troosten met de woorden, dit is voor jou en je broers en alle kinderen in de buurt, voor jullie toekomst? Ik weet t wel, hij zou het niet als troost zien, zich schuldig voelen, omdat we dan wegens hem moeten verhuizen. Hij zou niet begrijpen waarom juist bij ons die windmolens moeten komen. Overberg is geen afvalputje. Er is een A12, spoorlijn, zendmasten, met pech een aanvliegroute en met heel veel pech ook nog windmolens. Dan alleen nog bedrijf als Tatasteel en Overberg heeft alles.

Jullie zitten er toch voor ons? Waarom duwen jullie de windmolens door onze strot? Het vertrouwen in de politiek is nog nooit zo laag geweest. Mevrouw Van der Plas van BBB zei het al "Onze democratie kan kapot". Door deze politiek gaat hij kapot. Dit is een kans om ons vertrouwen te herstellen. Namens de gezinnen van Overberg roept hij op om deze kans te grijpen.

De heer Versteeg wil het RES-plan, alternatieven, woningbouw en discriminatie in de MER benoemen.

De RES komt voort uit het energieakkoord van 2013. Het gestelde doel gehaald en om nu meer windturbines te plaatsen is niet conform de RES-plannen, maar betreft het op eigen houtje extra maatregelen erdoor drukken. Het gaat ten koste van wat de vorige sprekers benoemden.

Het is zorgelijk omdat hoe meer windturbines er komen, hoe meer subsidie nodig is vanuit de SDE, die allemaal moet worden opgebracht door de belastingbetaler.

Alternatieven zijn er, zoals de ruimte die onze klimaatminister biedt voor het ontwikkelen van de SMR, kleine kernreactoren. En de opbrengsten van kerncentrales zijn vele malen hoger dan van windturbines.

In 2022 stonden in Nederland 2400 windturbines met een capaciteit van bijna 50.000 megawatt die in de praktijk maar 10.000 megawatt hebben opgewekt. De Kerncentrale Borssele levert jaarlijks het dubbele, en kost geen 8000 voetvalvelden natuur. Dat een windturbine duurzaam en groen is, is uit de duim gezogen.

Over woningbouw: Overberg is een klein, gemoedelijk dorp. Zelf is hij er opgegroeid, en woont nu in Veenendaal omdat hij daar wel een betaalbaar huis kon kopen. Een voorgenomen nieuwbouwproject heeft bij voorbaat al een probleem vanwege de korte afstand tot de beoogde windturbines.

In de grondwet staat dat in gelijke gevallen mensen gelijk behandeld worden. Dat gaat bij deze plannen niet op.

Bij de MER kreeg de initiatiefnemer al een tik op de vinger vanwege het hanteren van verschillende

afstandsnormen. Dit is discriminatie. Hij stelt voor om een normering afspreken van 400 meter, om iedereen veilig te stellen, als er al een krappe afstandsnormering zou moeten zijn.

Ten slotte wijst hij nog op de nieuwe aanliegroute, die mogelijk ook nog over Overberg komt.

De commissie krijgt gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer Van Lunteren vraagt of er sprake is van een meerderheid voor een kerncentrale in het dorp.

De heer De Hartog heeft geen vraag. Hij benadrukt dat hij geen voorstander is van windturbines.

De heer Van Reenen vraagt mevrouw Groothuis om toe te lichten dat de NRD veel berust op aannames.

De heer Van der Linden ziet graag een werkbezoek naar Overberg ingepland.

De heer Rikkoert aan vraag mevrouw Groothuis welke mogelijk alternatief zij voor ogen heeft. Ze begrijpt dat de insprekers verwachten dat er zeker windmolens komen in Overberg. De NRD en de MER zijn echter bedoeld om inzicht te krijgen in de mogelijk negatieve effecten van de plaatsing van windmolens en om vervolgens een goede afweging te kunnen maken. Ze vraagt of de insprekers deze instrumenten ook op deze manier zien.

De heer Breur woont in Veenendaal-West en kent Overberg. Hij vraagt mevrouw Groothuis of het verschil zou maken wanneer de windmolens in bezit zijn van de inwoners. Aan de heer Hazeleger en de heer Versteeg vraagt hij waar een eventuele kerncentrale zou moeten komen.

De heer Berlijn vraagt hoe de insprekers het participatieproces hebben ervaren.

De heer Bosch is tegenstander van windmolens en voorstander van kerncentrales. Hij vraagt hoe het wordt ervaren in Overberg als de gedeputeerde niet wil langskomen.

De heer Travaille is voorstander van windmolens onder bepaalde omstandigheden. Hij is onder de indruk van de persoonlijke bijdragen van de insprekers. De heer Hazeleger benadrukt het belang van participatie. Hij vraagt of de heer Hazeleger zich kan voorstellen dat zelfs na een ideaal participatietraject de provincie toch zou besluiten tot aanwijzen van de locatie voor windmolens, hoewel omgeving dit niet wenst.

Mevrouw De Man merkt dat mevrouw Groothuis geen fiducia heeft in het onafhankelijk onderzoek en het plan MER. Ze vraagt naar punten die ze zou willen meegeven waardoor ze wat geruststelling en vertrouwen krijgt hierin.

Mevrouw Veen waardeert de persoonlijke insteek van de insprekers en sluit aan bij de vragen van de ChristenUnie de VVD. Juist de onderzoeken moeten inzicht geven in wat kan en wat niet. Ze vraagt hoe het vertrouwen in het onderzoek vergroot kan worden.

Mevrouw Matser is geïnteresseerd in een werkbezoek wanneer Overberg later in het proces nog steeds in beeld is als locatie.

Mevrouw Flink sluit aan bij eerdere bijdragen. Ze wil graag op werkbezoek komen, en sluit ook aan bij de vragen over participatie en herstel van vertrouwen.

Mevrouw Bikker sluit aan bij vorige bijdragen en dankt voor de persoonlijke verhalen. Ze vraagt op welke manier de insprekers betrokken geweest in dit proces, bij de gemeente en de provincie. Wat geeft vertrouwen, en het gevoel gehoord te zijn?

Mevrouw Groothuis is blij dat ze heeft kunnen inspreken. Ze geeft aan dat de afstand groot lijkt tussen bewoners en provincie en ze gaat graag in gesprek over een goede, duurzame oplossing. Naar een eventuele locatie voor een kerncentrale is nog geen onderzoek gedaan. Als er behoefte is aan gesprek, dan zijn lijnen kort en zijn eenvoudig enquêtes te organiseren.

De heer Van Lunteren vraagt op zij open staat voor een participatief proces, een vorm van burgerparticipatie.

Mevrouw Groothuis bevestigt dit. Alternatieven zijn er in de vorm van daken van boerenbedrijven en deze zijn vaak gevuld met zonnepanelen. Duurzaamheid leeft in de buurt, maar wel zijn er zorgen over de overbelasting van het net. De wil is groot. In Renswoude ligt bijvoorbeeld nog 7 ha asbest op daken en ook is er de mogelijkheid van een zonnelint langs de A12. Aan dit soort innovatieve projecten werken zij graag mee. In de NRD zijn veel aannames gedaan. Daarom hebben zij al in een vroeg stadium een zienswijze ingediend. Dit betreft bijvoorbeeld de 300 m afstand, waarnaar onvoldoende onderzoek is gedaan. Ze vragen meer aandacht voor goed onderzoek vooraf, omdat nu veel vaagheden zijn omschreven in de NRD.

Er is geen behoefte aan publiek eigendom en lokaal eigenaarschap. Dit hebben ze onderzocht. Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet. Lokaal eigenaarschap trekt het dorp niet over de streep.

Over het participatieproces: bij het horen van de eerste plannen schrokken de inwoners van de afmetingen. Niet willen, is geen argument, daarom is een werkgroep opgericht om kennis te vergaren en gesprek te voeren met de gemeente. Er zijn goede gesprekken gevoerd, met de gemeente en buurgemeente Utrechtse Heuvelrug, die ook geen ruimte ziet, anders dan de Amerongse Berg.

In de NRD is ineens Overberg ingetekend. Het is vreemd dat hierover niet eerst overleg is gevoerd. Men was zeer geschokt en daarom is gedeputeerde Van Essen uitgenodigd, evenals de leden van de commissie. Ze hebben onafhankelijke onderzoeken gelezen, waaruit blijkt dat de gezondheidszorgen gegrond zijn. Ze adviseert om deze wetenschappelijk bewezen rapporten ook te lezen. Het RIVM heeft in 2011 geadviseerd om de afstandsnorm niet verruimen. Maar dit instituut is later gedraaid en geeft nu andere informatie. Er is veel geld gemoeid met de windindustrie, waardoor de vraag rijst of dit echt onafhankelijk is. Onderzoek op dit punt is lastig, want er zijn nog weinig zulke grote windturbines. Ze vraagt hulp bij de provincie voor meer onderzoek. Het gaat hier om gezondheid.

Mevrouw Rikkoert wijst op de MER die nog wordt opgesteld over de negatieve effecten. Dit helpt bij de afwegingen. Willen de insprekers die niet uitgevoerd hebben?

Mevrouw Groothuis wil graag een goede MER, maar ze wijst erop dat bureau Pondera hierbij betrokken is, terwijl dit bureau te verweven is met de windindustrie om onafhankelijk te kunnen zijn. Ze wil graag hulp om te komen tot een onafhankelijk, gedegen rapport.

De heer Hazeleger zegt dat nu enkel het milieubelang lijkt te leiden tot een keuze. Er is meer dan milieubelang. Draagvlak is echter ook een belangrijk aspect, dat niet wordt meegenomen en ook niet wordt gemeten. Het advies van de commissie MER is om het aspect gezondheid achterwege te laten omdat dit zo complex is. Dat baart zorgen.

Mevrouw Veen zegt dat bij de NRD een amendement is ingediend dat gezondheidsaspecten expliciet wel worden meegenomen.

De heer Hazeleger benadrukt dat het advies van de commissie MER op de NRD is in om gezondheidsaspecten niet het plan MER, maar pas later eventueel in de project MER mee te nemen. En het is de vraag of dat gebeurt. Participatie: in de hele provincie is het niet mogelijk om bij iedereen aan de keukentafel te praten. Maar het is wel mogelijk om een participatieve waardenevaluatie uit te voeren met een juiste verdeelsleutel.

De provincie gaat maar door op windenergie, ondanks alle reacties die er al zijn, overrulet afspraken die al zijn gemaakt, en dat terwijl er naast wind en zon er nog meer vormen van energie zijn. Bij een waardenevaluatie is het mogelijk om veel op te halen om richting te geven voor het beleid. Tot nu toe is er steeds getrechterd naar een type oplossing. Hij adviseert om een stap terug te doen, een brede raadpleging uit te voeren en dan beleid te maken.

De heer Versteeg woont in Veenendaal. Hij heeft zelf niet direct last van de plannen. Maar hij wil laten zien dat de investering niet een best plan is. Er is een participatieproces begonnen bij de gemeente, die geïnformeerd heeft over de mogelijkheden voor wind, zon op dak of voor zonneweiden binnen de regio U16. Dit was een aanjager om in gesprek te gaan met gemeente. De wethouder is voorzitter van U16. Overberg is recreatief dorp. Met goede gesprekken is gemeente overeengekomen dat er geen windmolens in Overberg komen. Nu blijkt in de

krant dat er een nieuwe NRD ligt met toch weer het oude plan. Dat geeft emoties, en illustreert hoe het proces van participatie verloopt.

De heer De Hartog veel mensen willen duurzame energie, maar niet in de eigen achtertuin. Hij vraagt aan GS of het mogelijk is dat er geen windmolens komen wanneer uit onderzoek blijkt dat dit geen goed idee is, of dat het onderzoek alleen bedoeld is als staving van de plannen.

De voorzitter stelt beantwoording van deze aan GS gerichte vraag uit tot de bespreking van het onderwerp met de gedeputeerde.

De heer Van Reenen vraagt de heer Versteeg of de uitkomst dat er geen windmolens in Overberg zouden komen, een besluit van de gemeenteraad is.

De heer Versteeg zegt dat dit een besluit van de gemeenteraad is waar de wethouder achter is gaan staan.

Gedeputeerde Van Essen dank de sprekers voor hun komst en de geuite zorgen. Het is terecht om te laten zien dat deze plannen zorgen geven. In de NRD wordt een afstand van 300 m genoemd. Een aantal Statenleden gaf terecht aan dat de NRD kaderende agenda voor onderzoek is en geen norm. Er wordt gewerkt aan nieuwe Rijksnormen die waarschijnlijk dit jaar bekend worden. Vervolgens zullen deze als maatstaf worden gehanteerd. Gezondheid van omwonenden moet een cruciaal criterium bij de locatiekeuze, daar is hij het zeer mee eens. Ook op grotere afstand er nog steeds effect van de windmolens op de leefomgeving. De NRD moet in beeld brengen wat de milieueffecten zijn. Naast deze effecten is bij de locatiekeuze ook de capaciteit van het netwerk van belang. Dit is een afweging die het volgende college moet maken Plan MER moet de milieueffecten in beeld brengen omdat dit een belangrijke beslissing is. Als heel veel inwoners geraakt worden, zal de conclusie zijn dat het een minder geschikte locatie is. De antwoorden op de technische vragen komen bij de reacties op die zienswijzen. Het is belangrijk om op basis van feiten het gesprek te voeren.

In reactie op de uitnodiging heeft hij aangegeven dat het nu nog vroeg is om op bezoek te komen. In de NRD staan 93 locaties in hele provincie genoemd. Het is nu niet duidelijk welke boven komen te liggen. Hij wil niet de suggestie geven dat Overberg meer in beeld dan andere locaties. Als dat zo blijkt te zijn, dan gaat hij graag op uitnodiging in, evenals van andere locaties.

Discussie in de commissie, met afsluitend gelegenheid voor een slotreflectie door de sprekers

Het onderwerp is opgevalueerd door de VVD, ChristenUnie, CDA en PvdA.

Mevrouw De Man wijst op de onzekerheid en de zorgen bij de sprekers. Er is nog geen vergunning voor windmolens in Overberg en er is nog geen inpassingsplan. De zorgen zijn terecht groot. Ze hoort roep om duidelijkheid. Die roep herkent ze ook al vanuit de verkiezingstijd. Nu wordt ook weer in stukken gesproken over wachten op een startgesprek en op een nieuwe coalitie. Dat is zonde van de tijd, en ongeacht de politieke kleur wenst iedereen duidelijkheid. Ze vraagt of het mogelijk is om zonder startgesprek toch een plan MER in te starten, met in acht nemen van de nieuwe landelijke afstandsnormen en met oog voor gezondheidsaspecten. Ze vraagt hierop reactie van GS en PS.

Mevrouw Rikkoert wijst erop dat bij de voortgangsrapportage windenergie een plan participatie toegevoegd. Ze vindt dit wat beperkt en ze vindt de organisatie van bijeenkomsten voor inwoners noodzakelijk. Ook zijn er meer communicatiemogelijkheden. Ze is blij met de reactie op opwaardering dat inwoners meer worden meegenomen in het proces en dat afstemming met de gemeente plaatsvindt. Dit staat echter niet in participatieplan. Gaat dit verwerkt worden?

Interruptie: De heer Fiscalini vraagt of inwoners ook de mogelijk moeten krijgen om mee te beslissen.

Mevrouw Rikkoert zegt dat samen in gesprek gaan, niet meteen inhoudt dat je gelijk krijgt. Doel is in gesprek komen, en dat wil ze serieus nemen en de inhoud goed afwegen.

Interruptie: De heer Fiscalini vraagt wat er moet gebeuren als een partij of een gemeente niet wil bouwen vanwege te weinig draagvlak. Kunnen er dan toch windturbines gebouwd worden in deze gemeente?

Mevrouw Rikkoert zegt dat de provincie bevoegd gezag is. Wat de provincie vindt, is net zo belangrijk.

Mevrouw Bikker zegt dat in dit traject gemeenten wordt gevraagd om hun rol te pakken. Ze vraagt in hoeverre gezondheidseffecten wel meegenomen worden in de huidige NRD. Ze vindt dat heel belangrijk. Over het onderwerp draagvlak en participatie sluit ze aan bij de CU. Hoe worden inwoners betrokken bij NRD of is dat traject al gelopen? Hoe worden de suggesties van gemeenten meegenomen en meegewogen? Kan provincie beleidskaders van gemeenten respecteren in dit traject?

De VVD vraagt naar het overslaan van het startgesprek bij het projectbesluit. In december 2021 heeft Provinciale Staten een werkwijze vastgesteld. Het startgesprek voorafgaand aan een projectbesluit is onderdeel daarvan. Dan komt statenbrief en wordt gekeken of er voldoende kaders zijn om het besluit te nemen. Ze vindt dit heel erg waardevol. Het is belangrijk om een betrouwbare overheid te zijn. Dat geeft waarborg voor inwoners dat een traject zorgvuldig wordt afgewikkeld.

Interruptie: Mevrouw De Man wil het startgesprek niet overslaan maar uitstellen. Ze wil vooruitlopend daaraan doorgaan met feiten vergaren.

Interruptie: De heer Berlijn vraagt wat mevrouw Bikker verstaat ze onder draagvlak en welke conclusies ze daaraan wil verbinden.

Mevrouw Bikker wil inwoners plek geven in alle procedures, dat je ze hoort. En vervolgens is het belangrijk om alle zaken af te wegen om tot een goed besluit te komen.

Interruptie: De heer Berlijn wijst erop dat in Overberg geen draagvlak is. Hij vraagt of mevrouw Bikker de mensen nu gerust kan stellen dat er in Overberg geen windmolens komen.

Mevrouw Bikker wil dit hele proces zorgvuldig doorlopen en niet onderweg al besluiten nemen, voorafgaand aan de te nemen beslissing.

Interruptie: De heer Bosch vraagt wat draagvlak betekent voor het CDA: is dat alleen luisteren, of ook er iets mee doen?

Mevrouw Bikker noemt draagvlak serieus en belangrijk, niet goedkoop. Ze wil informatie goed horen, zaken uitleggen en daar zeker iets mee doen, afwegen en goede besluiten nemen.

Interruptie: De heer Bosch vraagt of het CDA het respecteert als uit een draagvlakmeting blijkt dat men geen windmolens wil.

Mevrouw Bikker bevestigt dit.

Mevrouw Flink zegt dat zorgen voor de toekomst een overstap inhoudt naar goede, onafhankelijke energievoorziening. Nu blijkt in de RES-plannen dat 90% uit zon en 10% uit wind opgewekt zou moeten worden. Het is belangrijk om te zoeken naar een betere balans en het is goed om inwoners daarin mee te nemen. Ze mist in het participatieplan de concrete rol van de inwoners. Een afstand van 300 m is echt heel dicht bij een huis. Ze wil inwoners meenemen in het proces en een inpassingsplan moet dan ook op draagvlak kunnen rekenen. In de voorbereiding moet de provincie actief in gesprek met inwoners over de over precieze locatie, de hoogte, mede-eigenaarschap. Ze vraagt een toezegging van de gedeputeerde op het onderwerp draagvlak.

Interruptie: De heer Fiscalini vraagt wat de PvdA wil als er geen draagvlak blijkt te zijn.

Mevrouw Flink vindt dat een duidelijk signaal om iets mee te doen en dat mee te wegen in de afwegingen bij het inpassingsbesluit.

Interruptie: De heer Fiscalini vindt het vreemd dat er bij geen draagvlak toch wordt gesproken over een inpassingsbesluit.

Mevrouw Flink zegt dat als bij de voorbereiding van een inpassingsplan geen draagvlak blijkt voor een grote windmolen, dat wordt meegewogen en serieus wordt genomen.

Interruptie: De heer Fiscalini vraagt of dan alleen nog gekozen kan worden tussen een grote of een kleine windmolen, terwijl er ook gemeenten zijn die alleen zonne-energie willen.

Mevrouw Flink respecteert de mening, maar wil graag de mogelijkheden onderzoeken, vandaar haar vraag aan GS.

De heer Travaille wijst op de onderscheiden belangen, van lokaal tot persoonlijk en bovenregionaal. Op alle lagen is er sprake van draagvlak. Hij wil dit begrip draagvlak wat scherper krijgen, en concreet maken hoe dit gewogen kan worden. Hij vraagt hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt.

De heer Berlijn werkt aan een motie of amendement over het onderwerp draagvlak. Hij trekt daarin graag samen op.

Reactie college

Gedeputeerde Van Essen reageert op de suggestie van mevrouw De Man of het startgesprek losgeknipt kan worden van de beantwoording van de zienswijzen op de NRD die wordt gebruikt om tot locaties te komen. Ze wil graag het milieuonderzoek al starten. Dit mede in het licht van de college-onderhandelingen, die mogelijk langer duren. Het meest ideaal is om het bij elkaar te houden. Maar als het heel lang duurt, kan het lastig zijn voor gemeenten die bezig zijn met windmolenplannen en wachten op het plan MER van de provincie. Hij ziet de suggestie als een optie. Hij zegt toe te zullen uitzoeken wat de juridische consequenties kunnen zijn en komt daar later op terug.

Interruptie: De heer Van Reenen vraagt of het handig is om te wachten op de verwachte normen die later dit jaar komen.

Gedeputeerde Van Essen vindt dit niet noodzakelijk. Het plan MER is veel breder en hoeft niet op te wachten. Als later tot besluiten gekomen wordt, worden natuurlijk de rijksnormen gehanteerd.

De VVD stelt voor om niet te veel te wachten met het plan MER en alvast de stappen te zetten die mogelijk zijn. Dit college kan de nota van beantwoording opstellen. De commissie is gevraagd om reactie op de NRD. Op deze wijze wil hij zuiver werken.

Interruptie: Mevrouw De Man vraagt of de reactie voor de volgende commissie gereed is.

Gedeputeerde Van Essen verwacht dat dit lukt.

Interruptie: Mevrouw Bikker begrijpt de redenering. Ze wijst op de vastgestelde werkwijze en ze wil een betrouwbare overheid zijn. Naast de juridische argumentatie vindt ze dit een risico wat ze niet zou willen nemen, ook al duurt het dan wat langer. Ze vraagt om dit mee te nemen in het vervolgproces.

Gedeputeerde Van Essen zegt dat in de werkwijze niet is gesproken over een koppeling van het plan MER en het projectbesluit. Wel is afgesproken om bij majeure besluiten een traject te volgen in PS. Daar is startgesprek voor. Als de projectbesluit-procedure start, dan wordt het startgesprek zeker gehouden. Wel is het al mogelijk om onderzoek te doen. Hij zoekt dit uit, inclusief de zorg van mevrouw Bikker over de procedure.

In reactie op de ChristenUnie over het participatieplan zet hij dat dit wordt aangepast.

Het CDA vraagt naar het meenemen van gezondheidsaspecten. Inhoudelijk wordt de discussie gevoerd bij de bespreking van de nota van beantwoording. In de NRD staat een paragraaf over gezondheidsaspecten. Dit komt terug in de nota van beantwoording. Hij begrijpt dat het belangrijk is voor de commissie om de gezondheidsaspecten in de bespreking nadrukkelijk worden meegenomen als belangrijk aspect.

Mevrouw Bikker vertrouwt erop dat dit op een goede manier wordt meegenomen.

Gedeputeerde Van Essen zegt over draagvlak en participatie in relatie tot de NRD dat de NRD een vrij abstract document is. Dit is de start van een onderzoek en er is nog geen keuze voor een locatie. Daarom is hierover via huis-aan-huisbladen gecommuniceerd. Door veel inwoners is gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot indienen van een zienswijze. Ook in de uitwerking in het plan MER worden inwoners betrokken. Hij zegt toe om dit aan te vullen in het participatieplan. Later bij het voortgangsbesluit worden inwoners nog nadrukkelijke betrokken. Over het meewegen van suggesties van gemeente zegt hij dat deze worden meegewogen in de verdere uitwerking en in de nota van beantwoording. Later bij de voorkeursbeslissingen worden naast het plan MER ook andere aspecten meegewogen, als het elektriciteitsnet, contact met een lokale coöperatie, plannen van gemeenten. De precieze criteria zijn aan het nieuwe college.

In het licht van het draagvlak voor windenergie worden bij inwoners criteria opgehaald. Een participatieve waardenevaluatie kan daarvoor een goede methode zijn. Hij kijkt daarnaar.

Mevrouw Van den Broek vraagt of de gedeputeerde nog kan reageren op het niet langskomen in het dorp. De keuze voor een locatie is er nog niet, maar mogelijk kan hij langs om te peilen naar de situatie bij alle plaatsen.

De heer De Jong vraagt naar participatie en met name inclusiviteit. De NRD is gepubliceerd, maar hij vraagt zich af of alle doelgroepen worden bereikt. Wat is mate van tevredenheid van de gedeputeerde over de toegankelijkheid op deze manier? Wellicht is het mogelijk en nuttig om dit verder te verbeteren. Hij wijst op de faseringen in participatie: er is sprake van informeren, raadplegen, adviseren. Hij vraagt of deliberatie ook een overweging kan zijn, en naar meer ruimte voor dialoog.

De heer De Hartog had al gevraagd naar de mogelijkheid om de windturbines niet te plaatsen en naar hoe leidend de doelstelling van windmolens in de provincie is.

De heer Van Reenen sluit hierbij aan. Hij vraagt naar de visie van de gedeputeerde op de besluiten van de gemeenten over energie in het kader van het participatietraject.

De heer Breur vraagt waar de gedeputeerde de kaart van het bevoegd gezag wil trekken. Hij adviseert om vooral te zorgen voor draagvlak, en te voorkomen dat het nodig is om deze kaart te trekken.

Interruptie: Mevrouw De Man vraagt naar de reactie van de heer Breur op uitstel van het startgesprek.

Interruptie: Mevrouw Bikker stelt voor om daar later verder over te spreken, in vervolg op de toezegging van de gedeputeerde.

Interruptie: Mevrouw Veen zegt dat ieder in de commissie de eigen mening mag geven.

De heer Breur komt hier later op terug.

De heer Berlijn spreekt over het participatieplan, communicatie en eerlijkheid. Belanghebbenden moeten weten wat ze mogen verwachten van de provincie. Maar participatie wordt nu ingevuld als actief informeren en er wordt niet uitgelegd wat daarmee wordt gedaan. Hij verzoekt om dit toe te voegen bij de aanpassing van het participatieplan.

De heer Fiscalini wil graag toevoegen hoe wordt omgegaan met de gevolgen van slijtage van epoxyhars van de wieken.

De voorzitter geeft aan dat het gesprek hierover later wordt gevoerd. Op dit moment is het proces aan de orde.

De heer Fiscalini wil het verlies van fijnstof aan windturbines graag meenemen. Als het college afziet van het startgesprek, wil hij daarin meegaan.

Mevrouw Van den Broek vraagt om reactie op de stelling van mevrouw Groothuis over het niet onafhankelijk zijn van Pondera. Ze vraagt wat de boodschap over de gevolgen van de epilepsie van de inspreker doet met de gedeputeerde. BBB is geen voorstander van uitstel van het startgesprek.

De heer Bosch sluit aan bij de vragen van JA21.

De heer Travaille reageert op de opmerking van de heer Jong over participatie. Het gaat om het belang van mensen in de regio en van toekomstige generaties. Het is belangrijk om duidelijk te hebben hoe participatie wordt gewogen.

Mevrouw Veen geeft dan dat als dat niet leidt tot verdere implicaties, ze het van belang vindt om zo spoedig mogelijk zoveel mogelijk duidelijkheid te kunnen bieden.

Mevrouw Matser kijkt uit naar de verdere uitwerking.

Gedeputeerde Van Essen geeft aan dat een bezoek brengen aan alle 93 genoemde locaties erg veel zou zijn. Daarbij is er het verzoek van de gemeenten om nauw samen op te trekken en ook gemeente hebben participatieprocessen. Hij wil geen apart proces, maar werken in afstemming met gemeenten. Hij waarschuwt ervoor om de onafhankelijkheid van bureaus als Pondera in twijfel te trekken. Hierbij vindt een zorgvuldige selectie plaats op basis van criteria. Bij dit specifieke bureau kent hij de details niet. Politiek gaat over de afweging van belangen, ook naar aanleiding van persoonlijke verhalen, zoals vandaag over epilepsie. Individuele belangen van mensen worden geraakt door beslissingen van de provincie. Keuzes hebben effect op mensen in de provincie. Het is belangrijk om te horen welk effect de keuzes hebben, en het is een taak om deze te wegen, samen met alle andere belangen. Daarom zijn de Statenleden gekozen, om de afweging te maken. Dit is lastig en het is een illusie dat te voorkomen is dat negatieve effecten optreden. Zorgvuldig meewegen van alle belangen is van levensbelang.

In reactie op Volt over de dialoog meldt de gedeputeerde dat er zeker ruimte is voor deliberatie. Dit wordt verder uitgewerkt, en de interactie wordt intensiever naarmate de plannen concreter worden. Eerst worden locaties geselecteerd, dan wordt bepaald of ze echt geschikt zijn. In het traject moeten veel keuzes gemaakt worden. Ervaringen elders leren dat het betrekken van inwoners cruciaal is.

Interruptie: De heer De Jong is blij dit te horen.

Gedeputeerde Van Essen zegt over de mogelijkheid om geen windmolens te plaatsen dat in de RES-doelstellingen zijn bepaald en dit is door PS geaccordeerd. Ook wind maakt daarvan deel uit.

Over de RES is ook door gemeenteraden besloten. Gemeenten hebben gevraagd om met extra windlocaties te komen. Hierbij is de provincie is bevoegd gezag. Gemeenten vragen om als provincie een rol te nemen en soms ook om dat juist niet te doen. Daarnaast zijn er gemeentegrens overstijgende plannen. Een rol van de provincie kan zorgen voor meer samenhang.

In reactie op de SP over criteria geeft de gedeputeerde aan dat de uitwerking door het volgende college wordt gedaan.

In reactie op JA21 zegt hij dat participeren meer is dan informeren. Ook zaken als lokaal eigenaarschap krijgen aandacht in de verdere uitwerking.

De punten slijtage en fijnstof betreffen de inhoudelijke bespreking bij de NRD.

De PvdD noemt diverse belangen bij participatie. Dit zijn goede suggesties.

Interruptie: De heer Bosch wijst erop dat bij een algemene vraag mensen wel voor windenergie zijn, maar als het om een specifieke locatie gaat niet. Hoe gaat gedeputeerde daarmee om?

Gedeputeerde Van Essen zegt dat dit precies het dilemma is. Dit was ook het geval bij de hoogspanningsmasten. Daarom juist is het belangrijk om oog te hebben voor de belangen van omwonenden, maar dat zijn niet de enige belangen. Het is belangrijk om er rekening mee houden, en om ervoor te zorgen nadelen zoveel mogelijk te beperken. Het is niet eerlijk om alleen maar te koersen op applaus.

Interruptie: De heer De Jong vraagt of de gedeputeerde tevreden is over de toegankelijkheid en het bereik van de informatie.

Gedeputeerde Van Essen noemt dit een terecht en complex punt. Er zijn procedures, er zijn publicaties in huis-aan-huisbladen. Hij is het ermee eens dat toegankelijkheid van documenten een aandachtspunt is. En hoe concreter de plannen worden, hoe breder mensen bereikt moeten worden.

Interruptie: De heer De Jong is het daarmee eens. Hij wijst erop dat er veel technische documenten zijn. Je moet goed nadenken over campagnes en het is een belangrijke verantwoordelijkheid om mensen te bereiken die belangen hebben. Dit vergt kritisch nadenken en werken met bijvoorbeeld buurtteams, proactief mensen bereiken en in positie stellen. Hij wil dit onderstrepen.

Gedeputeerde Van Essen vindt dit herkenbaar.

Ruimte voor reflectie van 1 minuut door de sprekers

De heer Hazeleger is blij met de uitgebreide bespreking. Hij voelt zich gehoord en kijkt uit naar het vervolg. Hij adviseert de provincie om niet alleen te kijken naar balans, maar ook of alles wel past. Nu wordt erg wettelijk gekeken. In de NRD staan teksten over wat nog niet bekend is, en hij roept op om vanuit het voorzorgsprincipe te kijken naar deze vragen en te kiezen voor een zorgvuldige norm. Een Participatieve waardenevaluatie kan een goed middel zijn. Hij adviseert om een omgevingsberaad samen te stellen om mee te denken en om het samen eens te worden over gedeelde feiten.

De heer Versteeg ziet dat in de RES de doelen van 6000 Megawatt al zijn behaald. En alsnog is er nu discussie over nog meer windmolens, waar tegenover veel leed staat. Als het nodig is, is het nodig en anders niet.

Mevrouw Groothuis zegt dat de ervaring in de gemeente leerde dat het aanmerken van een zoeklocatie werkt als soort trechter, waarbij Overberg overblijft. Daarom is er nu grote zorg. Ze benadrukt nogmaals de beperkte opbrengst die windmolens opleveren in het windluwe gebied, slechts 20% van wat op papier staat. Ze vraagt zich af waarvoor je dit zou doen.

De heer Braafhart geeft aan dat bij een gevaarlijk kruispunt je het risico kent, en daarop je beslissingen kunt nemen. Maar de effecten op gezondheid door grote turbines ken je pas over jaren. En dan staan ze er al.

De voorzitter dankt de sprekers voor nu inbreng en schorst de vergadering voor 15 minuten.

12. SB Verlenging beleid vergunningverlening, toezicht en handhaving

Dit onderwerp is door de PvdD opgewaardeerd.

De heer Travaille vraagt wie in 2015 de KNVB-beker won. Hij ziet geen reacties. Het was FC-Groningen, en deze ploeg is nu gedegradeerd. Het VTH-beleid is ook opgesteld in 2015 en toen wisten alleen specialisten van stikstofproblemen. Dit is lang geleden en nu ligt voor om het VTH-beleid van 2015 nogmaals te verlengen. Hij vraagt of het VTH-beleid uit 2015 nog geschikt is vandaag, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof. Het stikstofprobleem is niet kleiner geworden in Utrecht en ook in 2022 zijn er nog koeien bij gekomen. Hij vraagt naar het risico dat ook dit jaar meer koeien, schapen, kippen of geiten erbij komen in Utrecht. Kunnen we stoppen met het afgeven vergunningen hiervoor?

Gedeputeerde Schaddelee memoreert dat in 2015 De Vries gedeputeerde voor VTH was. Het is goed om te weten dat het beleid regelmatig wordt geactualiseerd en dat geldt met name voor stikstof-updates. Hierover is technische uitleg gegeven. In 2019 is het coalitieakkoord gesloten nog zonder het woord stikstof en dat was twee weken later al ondenkbaar. Ook in het VTH-beleid moet continu worden geanticipeerd. VTH gaat over controleren van staand beleid en volgt altijd het beleid in ontwikkeling. Vanuit VTH is het lastig om op te vergunnen en handhaven. En daar komen vervolgens ook weer rechters doorheen met beslissingen. Het is belangrijk om zoveel

mogelijk adaptief te werken. Zodra de Omgevingswet in werking treedt, wordt ook het jaartal van het VTH-beleid aangepast. Dit gebeurt ook met de uitvoerings- en handavingsstrategie binnenkomt.

De heer Travaille vraagt of de provincie Utrecht kan besluiten om geen uitbreidingen van landbouwhuisdieren meer toe te staan.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat PS alles kan besluiten. Hij vraagt om hem niet op te zadelen met beleid wat niet te handhaven is. Het is belangrijk dat er zo spoedig mogelijk goed, dedicated stikstofbeleid komt, waarop het VTH-beleid zich kan richten.

Interruptie: De heer De Hartog is bij de informatiebijeenkomst geweest met heftige discussie over de actualiteit van de CBS-cijfers over 500 extra koeien. Hij wijst erop dat het CBS zich baseert op cijfers van voorgaande jaren en dat de gemeente Vijfherenlanden intussen is aangesloten. Hij vraagt of de heer Travaille dat heeft onderzocht.

De heer Travaille zegt dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat uit te zullen zoeken. Na enige verwarring was er naderhand geen onduidelijkheid meer. Zijn vraag is bedoeld om is te voorkomen dat er meer landbouwhuisdieren bijkomen. Dat baart hem zorgen.

Interruptie: De heer Van Vuren heeft zelfde opmerking als FvD. Hij wijst erop dat in de sessie de ambtenaren wezen op de bijgekomen aantallen uit Vijfherenlanden.

De heer Travaille wacht op het uitzoeken van de cijfers door GS, en op basis van de cijfers wil hij discussiëren.

13. SB Tram in het Weekend

Dit onderwerp is opgewaardeerd door PVV en VVD

De heer Hossain heeft vragen over het rapport waarom de tram nu niet gaat rijden. Is het passend bij de ambities voor OV, woningbouw en werkgelegenheid om dit zo minimaal uit te voeren? Hij vraagt naar de marginale kosten per reiziger op andere uren of lijnen in het weekend en welke maatschappelijke baten er zijn voor de Uithof als de lijn wel zou rijden. Ten derde vraagt hij waaraan moet worden voldaan om de Uithoflijn wel in weekend te laten rijden.

De heer Bosch hekelt de heiligverklaring van de tram. Telkens als ergens een tram gaat rijden, ziet hij een verschraving van het OV. Ook in dit geval heeft het college alleen de trambriil opgehad. Het probleem gaat over het bedienen van bepaalde gebieden in het weekend. Mensen in de buurt zijn geen vervoerskundigen. Hij begrijpt de bezwaren, maar de genoemde aantallen komen overeen met die van een rustige stadsbus. Waarom is dan niet uitgelegd in de Statenbrief wat het kost om een stadsbus te laten rijden in het weekend? Hij vraagt een reactie van de gedeputeerde. Hij verzoekt om dit te onderzoeken en middels SB over te informeren.

Gedeputeerde Schaddelee wijst op de uitvoerige technische beantwoording die gisteren is toegezonden. Hoofdlijn is dat wordt gekeken naar een zo efficiënt mogelijk ingericht OV-systeem. Nu hebben daar alle reizigers uitstekend alternatief in het weekend. Een stadsbuslijn als alternatief is niet nodig. Er is al voldoende bediening met de bus, hoewel niet altijd op exact dezelfde halte.

Interruptie: De heer Bosch wijst erop dat voordat de tram verdween daar lijn 12 reed, en die is er nu niet meer. Het zwembad Kromme Rijn vergt 10 tot 15 minuten lopen. Hij is het niet eens met de stelling van de gedeputeerde.

Gedeputeerde Schaddelee wijst op lijn 28 en ook rijden er veel bussen in het weekend. Hij zoekt naar een efficiëntere manier om een goed OV-product te realiseren. USP is heel bereikbaar in het weekend, alleen niet per tram.

Interruptie: Mevrouw Flink wijst erop dat zwembad de Kromme Rijn niet bediend wordt met lijn 28 of 29. Het gaat meer om tussenliggende haltes met groot maatschappelijk nut, die nu slecht bereikbaar zijn in de weekenden.

Gedeputeerde Schaddelee laat de bereikbaarheid van het zwembad uitzoeken. Op veel plekken is er een goed alternatief. Het is belangrijk om goed de kosten af te wegen, vanwege de schaarste in middelen voor OV en tekorten bij het personeel. Hij wil kritisch kijken hoe dit in te zetten. Hij houdt de mogelijkheid open om in de toekomst wel de tram in te zetten, afhankelijk van de ontwikkelingen en het aantal reizigers.

Mevrouw Hoek wil het onderwerp breder trekken. Nu gaat veel geld naar zwaar betaald parkeren. Ze wil dit punt meenemen naar voorzieningen in de stad om van a naar b te komen zonder gebruik van de auto. Dit is een ontwikkeling die verstrekkende gevolgen gaat krijgen voor de verplaatsing van de gebruikers van de stad. Ze vraagt of de gedeputeerde in overleg is met de gemeente Utrecht om zaken samen op te lossen.

Gedeputeerde Schaddelee voert intensief in overleg met stad Utrecht en alle gemeenten in de provincie over het openbaar vervoer. Ook zit hij samen met de stad Utrecht in de OV-alliantie.

De heer Harinck begrijpt afwegingen van de gedeputeerde. Hij vraagt naar de grens wanneer de tram wel zou kunnen rijden en of daarmee rekening gehouden kan worden bij een volgende concessie.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat het OV-systeem redelijk goed kan inspelen op stedelijke ontwikkelingen. In de nieuwe concessie is geregeld dat in de toekomst daar nog flexibeler op in te spelen is. Afhankelijk van de ontwikkelingen en wat dat vraagt dat qua bereikbaarheid is het een zoektocht naar het optimum.

De heer Breur wijst erop dat het stuk niet alleen ging over de tram in het weekend, maar ook over wedstrijden van FC Utrecht. Hij is verbaasd dat de halte bij het stadion niet is ingericht op grote hoeveelheden supporters. Worden dit soort zaken opgepakt als leerpunten bij toekomstige ontwikkelingen? Het is jammer dat het duurste stukje tramlijn ter wereld niet kan worden gebruikt in het weekend bij voetbalwedstrijden.

Gedeputeerde Schaddelee geeft aan dat het stadion er al stond voor aanleg van de Uithoflijn. Het is lastig dat de infra de verantwoordelijkheid van de gemeente is. De tramhalte kan op de genoemde locatie mogelijk breder, maar ook een veilige toegeleiding is belangrijk. Hierover gaat de provincie in gesprek met de gemeente, echter dit is niet eenvoudig op deze locatie. Het is zeker goed lering te trekken in voorbereiding op volgende projecten.

14. SB Overeenkomst met provincie Zuid-Holland inzake lijn 80

Dit onderwerp is vervallen.

15. SB Lombokplein-HOV Oversteek

De voorzitter heet de sprekers welkom: mevrouw Westerhof en de heer Boonstra welkom namens ontwikkelingsgroep Lombok Centraal. Hij meldt dat de provincie Utrecht op 6 juni een infoavond organiseert.

Mevrouw Westerhof zoekt naar het vertrouwen in de overheid. Ze voert samen met buurtbewoners sinds 2009 overleg met de gemeente over de toekomst van het Lombokplein, waar een stukje groen moet komen. Nu op valreep heeft ze van de provincie gehoord dat er asfalt overheen komt voor parkeerplaatsen. Anno 2023 is dit geen argument meer voor asfalt bij een flat. Winkels zijn om de hoek en er is voldoende parkeerplaats en er is een parkeergarage in buurt van het station.

De heer Boonstra spreekt over de kruising en hij duidt de locatie aan, waar op dit moment een driesprong is, die veranderd moet worden naar een viersprong, zodat Parkplaza nog bereikbaar is voor onder meer leveranciers. Het betreft een lang lopend traject. Behalve water is er ook sprake van een park. Gezondheid en groen in de stad zijn enorm belangrijk. Het advies van de Safety Board roept veel vragen op. Hij leest dat wordt gesproken over een nieuwe kruising en dat niet wordt voldaan aan de 'stand-still eis'. Echter de bestaande kruising wordt van driesprong naar viersprong. De risico's zouden niet gecombineerd worden, maar waarom niet? Wil men risico's niet combineren of mag het niet? Hij vraagt transparantie aan PS en wil graag duidelijkheid over de criteria die worden gehanteerd, met een onderbouwing van het veiligheidsprobleem. Gaat het risico van 3 naar 8 of van 4,1 naar 4,2 op een schaal van 1 tot 10? Wat is er tegen ALARP? Het advies roept alleen maar vragen op. Betreft het alleen veiligheid, verder niks? Hij roept op om niet te laten gebeuren dat het Lombokpark alleen uit een zielig boompje bestaat.

De commissie krijgt gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer Harinck heeft een rondje gelopen met de inspreker. Hij vraagt of de groep heeft nagedacht over mogelijke alternatieven op het kruispunt in het licht van het stand-stil-principe.

De heer Hossain is benieuwd naar de betaalbaarheid, dat sinds 2015 er plan ligt waar nu ineens een streep door gaat. Hoe kan de perceptie over voldoende veiligheid zo verschillend zijn bij gemeente en provincie?

De heer Van Vuuren heeft zelfde vraag.

De heer Breur vindt het een lastig stuk om te lezen. Zijn grootste vraag betreft de ongelijkvloerse kruising en hoeveel er dan overblijft van het beoogde Lombokpark?

De heer Boonstra wijst op het water wat er komt. De fly-over is al een tijd geleden gebouwd. Daar kan een stukje groen komen. Bij het RIP in Utrecht was men onaangenaam verrast door het advies van de Safety Board. Dan is er eigenlijk geen groen meer over.

Mevrouw Westerhof wijst op de doorgaande wandelroute in het groen daarmee weg is, want er komt asfalt.

De heer Boonstra wijst op het proces. Bij RIP Utrecht bleek dat het project Utrecht en de Safety Board twee partijen zijn. Het is een lang project en dit is een vreemde situatie, die hij niet kan beantwoorden. Waar ligt de fout? Laat het park daar niet de dupe van worden. Hoe kan het zo ontsporen?

Over Stand Stil: het lijkt erop dat het vervoersbedrijf de belangrijkste rol heeft in de Safety Board. Het is vervelend dat vreemden op dat stukje zo bepalend zijn. Is een nieuwe auto meteen einde oefening voor het park? Dat hadden ze dan 20 jaar geleden kunnen zeggen. Hij denkt dat dingen schuiven in de tijd. Hij heeft meegemaakt nieuwe treinstellen kwamen, met problemen erbij. Veiligheid is belangrijk, maar dat lijkt hier door te schieten.

De heer Van Vuuren leest dat de Safety Board concludeert dat een gelijkvloers niet mogelijk is. Hij vraagt of de heer Boonstra mogelijkheden ziet om tegemoet te komen aan de zorgen.

De heer Boonstra zegt dat Safety Board alleen over veiligheid gaat. Zij gaan niet over gezondheid en groen. Maar alle aspecten moeten meegenomen worden in de afwegingen, ook andere dan alleen de safety.

Mevrouw Westerhof zegt aanvullend dat er parkeergelegenheid is vlakbij in het stationsgebied. En ook is het mogelijk een op- en aanvliegeroute vanaf de Catharijnesingel te maken. Dat vergt nog wat tekenwerk, maar dit is de toekomst van de binnenstad. Toekomstgericht besturen betekent dat je bij flats niet allemaal parkeervergunningen kunt afgeven anno 2023.

Gedeputeerde Schaddelee benadrukt dat wat hier gebeurt heel vervelend en teleurstellend is voor alle bewoners. Er is een beweging gaande naar een mooi en groener Utrecht. Dat is op veel plekken gebeurd. Hier kan de indruk ontstaan dat dit een bestuurlijke afweging van de provincie is. De OV-baan is aangestuurd vanuit provinciale concessies. Daar rijden zeer veel bussen en trams; het is de OV-aorta van de provincie. Op deze plek is het lastig hier dat IONT de vergunning moet verlenen. De IONT heeft daarbij advies Safety Board nodig en deze kijkt alleen naar veiligheid. Zij hebben negatief advies afgegeven en dat wordt eigenlijk altijd overgenomen door IONT, de vergunningverlener.

Interruptie: De heer Oude Wesselink ziet dat bij IONT de verkeersveiligheid absoluut is, waarmee een gezonde afweging van verschillende aspecten geraakt kan worden. Hij vraagt of andere afwegingen niet mogelijk zijn. En verder ziet hij dat de Safety Board in de vorm van cherrypicking wel aspecten benoemt, namelijk alleen die hun afkeuring ondersteunen.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat bij het stand-stil-principe wordt gekeken naar specifieke locatie en dit betreft DE OV-aorta van de provincie Utrecht. Ook wordt gekeken wat bij een verstoring de impact op het systeem erachter is. Een halfuur storing zorg al voor een grote optocht van bussen en trams met vertraging. Dat is een veiligheidsaspect. Je mag Safety Board niet kwalijk nemen dat ze niet naar andere aspecten kijken.

Vanaf 2009 wordt hieraan gewerkt, en nu op het laatst lijkt de provincie het proces te frustreren. Is overheid wel te vertrouwen? Deze vraag is gesteld, ook in overleg met stad en hij geeft aan dat dit niet goed is gedaan. De provincie heeft wel gemeld dat veiligheid een aspect is, maar mogelijk is dit onvoldoende als rode vlag gesteld door de provincie of opgemerkt door de gemeente. Er is geen sprake van een bestuurlijke afweging. Zolang we aan dit voorstel vasthouden, is er geen andere mogelijkheid, omdat dit plan strandt bij de vergunningverlening.

De heer Harinck vraagt naar de zinsneden in het stuk over de gevolgen bij een aanrijding. Dat klinkt als een verkeerscongestie, en dat voelt als meer dan alleen veiligheid. Dat voelt raar.

Gedeputeerde Schaddelee wijst erop dat slechts een halfuurtje verstoring leidt tot een domino-effect op andere plekken in de stad, ook voor de hulpdiensten. Dat tikt door op allerlei manieren.

De voorzitter meldt dat dit onderwerp is opgewaardeerd door de VVD.

De heer Hossain vindt het een vreemde situatie. De provincie zegt het kan niet, maar in de stukken wordt niet aangegeven waarom niet. De uitgangspunten in de beheersvisie zijn kennelijk te streng of de zwart wit om de afweging tussen ruimtelijke kwaliteit, leefomgeving en veiligheid te maken. Het lijkt erop dat de Safety Board geen afweging kan maken. Hij vraagt waarom geen bestuurlijke afweging mogelijk is binnen de kaders. Zijn hier verkeerde kaders gesteld?

Hij vraagt of het met politieke wil mogelijk is om verkeersveiligheid binnen het maatschappelijk belang integraal af te wegen en bijvoorbeeld toch te komen tot een ongelijkvloerse oplossing. Hij vraagt of het juist is dat er geen besluit van GS ligt waartegen in beroep gegaan kan worden.

De heer Harinck memoreert dat hij in eerdere jaren met de auto met een droevig gevoel naar de stad Utrecht reed. En al jaren is er een fantastisch plan om hier iets moois te maken. Het is jammer als deze plannen nu alsnog worden afgeschoten. Die extra weg aanleggen, is heel zonde voor de ruimtelijke kwaliteit. Hij betreurt het advies van de Safety Board en hij mist flexibiliteit in meedenken, bijvoorbeeld door de taxi's weg te halen, slagbomen te plaatsen of anderszins, waardoor wel stand still wel mogelijk zou kunnen zijn. Hij vraagt hoe flexibel de Safety Board is in meedenken.

Interruptie: de heer Bosch vindt dat D66 eerst al het OV wil weghalen, en nu de taxi's. Waar gaan we naartoe in de gedachten van D66?

De heer Harinck wijst erop dat dit slechts een voorbeeld betreft om mee te kunnen denken en ideeën te ontwikkelen.

De heer Oude Wesselink sluit aan bij de VVD. Het klinkt gek. Bij het alarmprincipe staat woordje redelijkheid genoemd. Dit woord houdt ook bredere afweging in. Dat doet de Safety Board niet. Hij vraagt hoe de gedeputeerde hiernaar kijkt, in het licht van de eigen principes van de Safety Board.

De heer Bosch bevreemdt het dat dezelfde partijen die net over algemeen belang praten nu over deelbelangenjetjes spreken.

Interruptie: De heer Harinck maakt bezwaar. Dit betreft een groot belang voor de hele provincie.

De heer Bosch noemt het een postzegelpark, wat hij schaamgroen noemt. Het gaat over een parkje en verkeersveiligheid. Maar het belang van de OV-reiziger wordt vergeten.

Interruptie: De heer Hossain vraagt om een graag brede afweging. Hij vindt dat het oversteken van naar verwachting 200 auto's aan bestemmingsverkeer per dag een heel klein risico betreft. Als het niet veilig is, kan het niet. Maar de brede afweging ontbreekt hier, dat is de vraag.

De heer Bosch noemt het een redelijk risico. Ook bij de UMC komt regelmatig auto onder bus en dan komt de stad stil te staan. De OV-reiziger wordt aan de kant geschoven. Als het OV stil staat, is er sprake van totale

chaos, ook in rest van de stad. Hij vraagt een reactie van GS over de mogelijkheid van een ongelijkvloerse kruising, waarbij het hotel niet meewerkt, waardoor er helemaal geen parkje en water zou kunnen komen.

De heer Van Vuuren vraagt gedeputeerde naar de verschillende conclusies van veiligheidsdeskundigen vanuit provincie en gemeente. Gebruiken zij verschillende kaders? Wie heeft zitting in Safety Board? En wat betekent het voor de onafhankelijkheid als bijvoorbeeld een vervoersbedrijf daarin zitting heeft?

De heer Breur vraagt naar de vervolprocedure. Hoe definitief en bindend is het advies van de Safety Board? Hoe eenduidig is het voortgangstraject, waar wordt het voorstel voorgelegd, en waar worden leerpunten opgepakt? Hij ziet nogal wat open eindjes.

Gedeputeerde Schaddelee reageert op VVD dat hier geen sprake is van politieke onwil. Hij is groot fan van de wijze waarop de gemeente Utrecht is getransformeerd naar een groene leefbare stad in de laatste 20 jaar. De Wet Lokaal Spoor schrijft voor hoe om te gaan met dit soort light-rail-systemen in stedelijk gebied. Dat is uitgewerkt in de beheervisie, vergelijkbaar is met beheervisies van andere gemeenten in het land. De provincie is hier sinds 2015 verantwoordelijk en de provincie heeft dit opgepakt naar analogie van andere gemeenten. Politici die praten over veiligheid noemt hij link. Dat is de reden dat deze wet en de Safety Board bestaan. Hun opdracht is het om onafhankelijk te toetsen en deskundigen hun werk te laten doen. De Safety Board heeft na de negatieve beoordeling aangeboden om een toelichting te geven aan het projectteam over hun advies. Daarvan is geen gebruik gemaakt. Hij vindt dit teleurstellend. Daarmee is de keus gemaakt om niet op inhoud te spreken, maar het onderwerp gelijk politiek te maken en de verwachting te wekken dat de politiek hier iets van zou kunnen vinden.

Interruptie: De heer Hossain begrijpt dat de Safety Board aanwezig wil zijn bij de informatiebijeenkomst op 6 juni.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat de Safety Board de rol heeft van deskundige en onafhankelijk toetsen en de ambtenaren informeert. De politiek gaat hier niet over. Als gedeputeerde is hij aanwezig namens de provincie bij de informatiebijeenkomst om de kritiek op te vangen.

De heer Hossain wijst erop dat dit niet goed wordt begrepen. Het voelt alsof bij dit deskundig oordeel één aspect is verabsoluteerd en dat geen afwegingen met andere aspecten is gemaakt. Hier ontbreekt iets in de communicatie en dat leidt tot verzet.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat het een advies van experts aan experts betreft. Het is niet bestemd voor de kant. De rol van de Safety Board is de wettelijke toets op de Wet Lokaal spoor en het opstellen van een advies waarop de IONT een vergunning verleent of niet verleent.

Interruptie: De heer Bosch bevreemdt het dat de gedeputeerde de informatiebijeenkomst politiek noemt. Deze is juist bedoeld voor technische vragen. Hij hoopt dat de gedeputeerde dit wil heroverwegen.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat wat Statenleden technisch noemen, voor Safety Board al snel politiek is. De informatiebijeenkomst zal niet veel anders zijn een commissievergadering. Hij vindt het jammer dat de ambtelijke toelichting niet is opgepakt. Het al of niet strikt hanteren van de wet is aan de deskundigen. Er is hier geen formeel besluit. Het college stuurt het advies van de Safety Board door. De RUD zal de vergunning formeel verlenen. Of daar beroep mogelijk is, weet hij niet zeker.

Interruptie: De heer Van Vuuren heeft gevraagd wie zitting heeft in de Safety Board en aanvullend vraagt hij naar de mogelijkheid om een mogelijke derde partij te betrekken wanneer hier sprake is van twee verschillende meningen.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat dit al is gedaan bij het vorige negatieve advies. Toen is Henk Waling procesbegeleider gemaakt en zijn rapportage zit bij stukken. De organisaties die deelnemen in de Safety Board zijn safety managers en adviseurs vanuit BO, de beheerder en RUD.

Interruptie: De heer Harinck vraagt naar ruimte voor nieuwe plannen bij de Safety Board, als er bijvoorbeeld een alternatief vanuit gemeente zou komen.

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat afgelopen jaar een nieuw plan is ingediend bij de Safety Board. Dat kan altijd en de provincie wil daarin zoveel mogelijk meewerken. Helaas heeft dit nog niet iets opgeleverd.

Ruimte voor reflectie van 1 minuut door de sprekers

Mevrouw Westerhof mist visie op toekomst. Wat ze hoort is technisch en bureaucratisch, maar een visie op groen en op de toekomst van de stad heeft ze gemist.

De heer Boonstra mist nog steeds de onderbouwing van de gedeputeerde. Het nee van de Safety Board lijkt gewoon een hard nee. Dat vindt hij zeer bedroevend. Blijkbaar telt alleen veiligheid. Hij mist volledig de afweging met gezondheid en groen. Dit is zeer teleurstellend.

16. Memo Personeelstekort U-OV en Syntus

Dit onderwerp is opgewaardeerd door VVD, PvdA en SGP.

De heer Hossain heeft voldoende aan de beantwoording van de technische vragen.

Mevrouw Flink memoreert aan de dag van de arbeid vorige week. Er wordt gesproken over de geschiedenis van de arbeidersbeweging en nagedacht over de arbeidsomstandigheden in onderwerp land. Er zijn afgelopen tijd stakingen geweest in het land. Zo ook bij het trampersoneel. De provincie is verantwoordelijk voor goede werkomstandigheden. De werkdruk van chauffeurs is hoog, de salarissen zijn geen vetpot, ze hebben vaak gebroken diensten, steeds vaker is er sprake van geweld en er zijn oplopende personeelstekorten. Het is triest dat de provincie alleen een boetesysteem inlast. Kunnen verplaatsen is een voorwaarde om mee te kunnen doen. Het OV is essentieel om mee te kunnen doen, en dat is een publiek belang. Door personeelstekorten vallen steeds vaker diensten uit, terwijl het aantal inwoners oploopt.

Jaarlijks moeten keuzes gemaakt worden binnen de 10-jaars vervoersplannen. Het aantal woningen stijgt enorm. De ambitie is dat meer mensen gebruik maken van het OV. De provincie is verantwoordelijk voor goede werkomstandigheden. De regel van de markt past niet meer bij de wendbaarheid die je nodig hebt. Steeds vaker zijn politieke keuzes nodig met directe, democratische sturing en niet eenmaal per 10 jaar via een aanbesteding. Ze vraagt welke mogelijkheden het college ziet als alternatief voor de volgende concessie.

Interruptie: De heer Bosch vraagt waarom de PvdA dit vraagt als de PvdA en het college het OV de afgelopen jaren als een citroen hebben uitgeknepen, lijnen hebben opgeheven en frequenties hebben verlaagd. Is dit voor de PvdA een brekpunt voor de komende collegeonderhandelingen?

Mevrouw Flink zegt dat de PvdA niet in het college zat dat de concessie verleende. In de afgelopen jaren heeft de PvdA deelgenomen in het college en toen is 60 miljoen euro extra geïnvesteerd. Relatief zijn in de provincie Utrecht veel meer lijnen behouden dan in de rest van het land. Dit is heel belangrijk punt voor PvdA. Niet alleen politieke keuzes, maar ook andere problemen hebben rol gespeeld bij de afschaling van de dienstregeling. Steeds vaker ligt de keuze voor om wel of niet te investeren in OV. Ook in de komende periodes zijn politieke keuzes nodig in de Staten om het OV betaalbaar en bereikbaar te houden in de provincie. Ze vindt dat een directere, democratische sturing nodig is, die niet past binnen een concessie van eenmaal er per 10 jaar. De PvdA vraagt naar de mogelijkheden om het OV zelf weer te gaan organiseren. Met het vaststellen van de noga vorig jaar is het traject van aanbesteding al gestart, maar beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

Interruptie: De heer Breur vraagt waarom vorig jaar de PvdA tegen een motie van deze strekking stemde. Hij vraagt naar de achtergrond van deze verandering ten goede.

Mevrouw Flink wijst op de afgelopen verkiezingen, een nieuw programma en een andere woordvoerder. Ze gaat graag in gesprek.

Alleen zo is in toekomst toegankelijk en betaalbaar OV mogelijk in de provincie.

Interruptie: De heer Harinck zegt dat het OV een groot, significant deel uitmaakt van de begroting van de provincie. Hij vraagt naar de mogelijke gevolgen als dit in eigen hand wordt genomen.

Mevrouw Flink vraagt juist aan het college om dit uit te laten zoeken.

Interruptie: De heer Bosch is niet tegen het in eigen beheer nemen van het OV. Hij vraagt zich af of de kwaliteit in Amsterdam beter is dan in Utrecht? Het in eigen beheer nemen, moet echt een kwaliteitsimpuls zijn.

Mevrouw Flink komt niet zo vaak in Amsterdam, dat weet ze niet. In eigen beheer hebben Provinciale Staten meer middelen in handen om zelf sturing te geven op kwaliteit.

De heer Bosch vraagt of de PvdA ruimhartig bedragen ver boven de cao wil uitkeren aan buschauffeurs. Hij zoekt naar de connectie tussen onderhands gunnen en lonen.

Interruptie: Mevrouw Bikker wijst op de memo Personeelstekort. Er is toen heel uitgebreid gesproken over het in eigen beheer nemen van het OV.

Mevrouw Flink zegt dat Provinciale Staten gaan over de middelen. Voor de PvdA gaat het erom dat buschauffeurs beter loon en betere arbeidsomstandigheden krijgen.

De heer Van der Linden vraagt hoe de gedeputeerde ervoor zorgt dat de dienstverlening wel goed wordt uitgevoerd in 2024. Hij vraagt zich af waarop deze hoop is gegrond.

Gedeputeerde Schaddelee merkt dat het spannend is als er een nieuwe woordvoerder OV bij de PvdA komt. Hij deelt met de PvdA de goede zorg voor medewerkers. Het systeem nu is dat de OV-bedrijven werkgevers zijn voor de chauffeurs. Als gedeputeerde voelt hij zich zeker betrokken. Hij heeft vanuit zijn rol als gedeputeerde veel contact gehad, ook met OR. De provincie is opdrachtgever, geen werkgever. Helpt een pressiesysteem als een boetesysteem? Dat was een bestuurlijke keuze. De concessievoorwaarden bieden deze mogelijkheid. Dit is lang niet gedaan, maar hij is ervan overtuigd dat het systeem beter kan. Na een aantal waarschuwingen volgt daarom nu een boete. Hij heeft ook met personeel gesproken over ziekteverzuim, werkomstandigheden en het aantrekkelijker maken van het beroep buschauffeur. Hij vertrouwt erop dat het met de genomen maatregelen in 2024 beter wordt.

De ceo heeft aangeboden om aan de commissie toe te lichten wat zij doen om omstandigheden te verbeteren. Hierbij brengt hij dit aanbod over.

Verder wil hij op uitnodiging van de OR een keer een dienst wil meerijden, om dat hij wil horen waar ze stress van hebben. Dit gaat nu ingepland worden, nu de nieuwe cao is afgerond. Hij wil begrijpen hoe het is en wat de provincie kan verbeteren. Hij vindt het geen goed idee om het OV naar de provincie te halen. Dat is geen garantie dat het beter gaat en het kan wettelijk ook niet meer. Het in de markt brengen van OV-concessie is een wettelijke taak.

De conclusie van besprekingen indertijd was dat het niet goedkoper en efficiënter en beter wordt wanneer de provincie het zelf doet.

Hij benadrukt dat in afgelopen vier jaren geen enkele buslijn is opgeheven.

Interruptie: De heer Bosch kan een lijst geven met buslijnen of delen van buslijnen die zijn opgeheven.

Gedeputeerde Schaddelee nodigt hem uit om met deze lijst te komen. Die lijst bestaat niet en dit verhaal is een sprookje. De provincie heeft jaarlijks tientallen miljoenen euro's bijgedragen om het netwerk op orde te houden. Hij is er trots op dat hij persoonlijk als gedeputeerde ervoor is gaan liggen dat ook maar een lijn is opgeheven.

De heer Bosch zegt dat delen van lijnen zijn afgeknipt.

Gedeputeerde Schaddelee vraagt om met een lijst te komen, die hij zal fileren.

De heer Breur begrijpt dat de gedeputeerde zich verantwoordelijk voelt voor de kwaliteit van het OV en daar bedankt hij voor. Hij verschilt van mening met de gedeputeerde over de visie op inbesteden en aanbesteden. Hij

blijft zijn inzet richten op het in publieke handen brengen van het OV, vanwege de directe mogelijkheid om te sturen.

Gedeputeerde Schaddelee respecteert deze verschillen.

De heer De Weerd vindt het aanbod van de vervoerders interessant. Hij vraagt of vervoerders onderling samenwerken tussen de regio's om de problematiek van verzuim en verloop op te lossen.

Gedeputeerde Schaddelee kent niet alle details. Hij weet dat ervaringen worden uitgewisseld en kennis wordt gedeeld, maar de bedrijven zijn ook deels concurrenten van elkaar.

17. Memo Participatietraject Donderbergrotonde

Dit onderwerp is opgevaardigd door VVD

De heer Hossain wijst op de lange geschiedenis van dit dossier. Hij wil kwaliteit en karakter van de omgeving graag behouden, maar ook snelheid en veiligheid van vooral kinderen die naar school fietsen is belangrijk. Hij bedankt voor de schriftelijke beantwoording. Hij vraagt welke ruimte voor politieke afweging is er bij de genoemde nogo's.

Hij wijst op de oplossingsrichtingen die in de bijlage worden genoemd voor dit knelpunt. Deze zijn niet onderzocht. Wil GS deze meenemen in het zoeken naar een creatieve oplossing, en meenemen bij de integrale samenhang rond het knooppunt in Doorn en de bredere consequenties voor de wegen eromheen?

Gedeputeerde Schaddelee zegt dat wordt gekeken naar de relaties van aanpassingen van een wegvak op andere plekken. Dat lijkt beperkt. Er is veel afstemming met de gemeente om zo integraal mogelijk te kijken. De participatieopdracht ligt specifiek hier. Ruimte voor politieke keuzes is er, maar dat is lastig. Bijvoorbeeld ook vanwege een monument. Met het college heeft hij een bezoek gebracht in de gemeente Utrecht Heuvelrug. Toen is besproken wat je kunt opofferen op deze plek: dat is een bomenrij, een monument of een nieuw appartementencomplex. Het vergt lastige politieke keuzes om hier iets op te geven. Het is al een langspeend dossier. Deze ronde is de laatste strohalm en dat is nu gaande. Hier wil hij met een open mind ingaan en hij is nieuwsgierig of dit iets oplevert.

De heer Hossain wijst op het vervolgrapport met de oplossingsrichtingen, en of deze mogelijk meegenomen kunnen worden.

Gedeputeerde Schaddelee bevestigt dit. Wel betekent dit een financiële opgave voor de gemeente of de provincie, en dat is een politieke vraag.

De heer Kamp dankt voor de vragen en de beantwoording. Hij wijst op de inspraakmogelijkheid op dit moment. Hij complimenteert de voorzitter.

De voorzitter bedankt voor de complimenten en concludeert dat het onderwerp voldoende is besproken.

TER INFORMATIE

18. SB Logistiek Platform Utrecht

19. SB Aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de doorfietsroute Houten Nieuwegein Utrecht Lange Weide

20. SB Initiatiefvoorstel 'Provinciaal onderzoek investeringsmogelijkheden versnelling Energietransitie

21. SB Intentieovereenkomst Proeftuin Brandenburg-West

22. **SB Ontwerp Utrechtse Spooragenda**
23. **SB Vaststelling geluidsbelastingkaart provinciale wegen Utrecht 2021**
24. **SB Samenwerkingsovereenkomst doorfietsroute Bunnik**
25. **SB Uitkomst verdiepende studie warmtecollectoren N233**
26. **SB Leningsregeling asbestdaken**
27. **SB Voortgangsrapportage RES U16**
28. **Memo Honorering Groeifondsaanvraag Toekomstbestendige leefomgeving**

SLUITING

29. Sluiting

De voorzitter dankt iedereen voor zijn of haar aanwezigheid en bijdragen. Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering om 17.45 uur.

Toezeggingen

Gedeputeerde **Van Muilekom** zegt toe terug te komen op mogelijke handhaving van regels over houtstook nadat nadere regelgeving vanuit het Rijk bekend is.

Gedeputeerde **Van Essen** zegt toe uit te zoeken wat de mogelijke consequenties zijn van het losknippen van het startgesprek van de beantwoording van de zienswijzen op de NRD.